DESPRE O INSUFICIENŢĂ A DEMOCRAŢIEI ÎN RAPORT CU TEORIA AUTORITĂŢII EPISTEMICE

MARIUS DOBRE

Despre neajunsurile democraţiei cu privire la votul universal s-a vorbit mult şi aproape fără folos, rămânând şi astăzi, după atâta timp de liberalism în societatea occidentală, o problemă nerezolvată. Considerat modul de manifestare cel mai înalt al democraţiei, dând legitimitate puterii politice, votul universal este, totodată, paradoxal, şi unul dintre punctele ei slabe, capabil, în anumite condiţii, chiar să răstoarne sistemul în care a funcţionat, dificultate semnalată încă de Platon şi numită mai târziu paradoxul libertăţii. Nu intenţionăm să comentăm aici încă o dată această problemă, ci doar să aducem discuţia într-o zonă unde, credem noi, se află într-un cadru mai firesc, identificând în acelaşi timp şi sursa situaţiei paradoxale menţionate. Desigur, orizontul dezbaterii fiind extrem de larg, vom încerca să creionăm acum doar aspectele cele mai importante din punctul nostru de vedere.

Zona de care vorbeam mai sus este cel al teoriei autorităţii epistemice, aşa cum a fost ea concepută de logicianul J.M. Bochenski[1]. În linii mari, autoritatea epistemică presupune specializarea pe domenii, competenţă în acele domenii. O persoană oarecare poate fi numită purtător de autoritate epistemică numai dacă este recunoscut ca specialist, expert într-un domeniu limitat de către un subiect oarecare. În cazul în care depăşeşte domeniul, încercând să-şi exercite autoritatea în alte domenii unde

TALKING ABOUT ONE OF DEMOCRACY'S INSUFFICIENCIES RAPORTED TO EPISTEMICAL AUTHORITY'S THEORY

MARIUS DOBRE

We have talked a lot about democracy's drawbacks regarding the universal vote, remaining even today, after all this time of liberalism, an unsolved problem in the Western society. Considered as being the most high manifestation level of democracy, offering legitimacy to political power, universal vote is also, at the same time, paradoxically, one of its weak points, being able, in certain conditions, even to overturn the system where it has been functioning, difficulty signaled of Platon and later named freedom's paradox. We do not want to comment here this problem one more time, but we just want to bring the discussion in an area where we think that it is in a more natural frame, identifying at the same time the source of the mentioned paradoxical situation. Of course, the debate's horizon being extremely large, we will try to sketch now only the most important aspects, from our point of view.

We were talking about the area of epistemical authority's theory, as it was conceived by the logician J. M. Bochenski. [3]. Briefly, the epistemical authority supposes fields specialisation, ability for those fields. A certain person may be named epistemical authority's bearer only if he is known as a specialist, expert in a field bordered by a certain subject. If he exceeds that field, trying to exert his authority in other fields

n-are dreptul s-o exercite, comite un abuz; de pildă, se petrece un abuz de autoritate în momentul când, să zicem, un profesor de istorie antică îşi expune părerile în faţa studenţilor săi despre economia de piaţă. Există, pe lângă economie, multe alte domenii în care astfel de abuzuri au loc frecvent: teologia, filosofia, politologia etc. Trebuie precizat însă că autoritatea epistemică nu se referă strict numai al domenii largi profesionale, ci la tot felul de domenii în care cineva poate fi purtător de autoritate, de pildă, chiar şi la domeniul durerilor durerilor de stomac ale purtătorului.

Concepută astfel, autoritatea epistemică intră în conflict cu ideea de democraţie în general şi cu cea de libertate de opinie în principal. Conform parametrilor autorităţii, fiecare individ ar trebui să emită opinii numai în domeniul în care este competent, orice altă opinie ce depăşeşte domeniul lui de competenţă putând fi încadrată ca abuz de autoritate. La prima vedere, această dificultate ar putea fi înlăturată prin definirea restrictivă a conceptului de libertate de opinie şi, pentru multe domenii, lucrurile s-ar mai aranja. Pentru altele, situaţia rămâne intactă, cum ar fi domeniul politic, unde libertatea de opinie are rang de principiu, unde toţi indivizii ajunşi la maturitate sunt invitaţi să-şi exprime părerile, aşa cum se ştie, la vot. Este vorba, evident, despre un abuz de autoritate, dar despre unul *permis*, ba chiar mai mult, *cerut*.

În aceste condiţii, mai poate fi accptată teoria autorităţii epistemice? În opinia noastră, ea rămâne încă în picioare, chiar dacă i se pot găsi şi ei anumite disfuncţionalităţi. Nu oricine este în măsură să se exprime în legătură cu guvernarea unui stat, nu oricine este purtător de autoritate în câmpul politicii. În dialogul *Alcibiade*, Platon conturează în felu-i caracteristic această teorie. Când Alcibiade, ajuns la vârsta intrării în Adunarea Poporului, insistă că se pricepe la treburi de stat, primind învăţătură de la „cei mulţi" privitor la acestea şi la multe altele, se loveşte de replica următoare: „Nu la învăţători de soi ţi-ai găsit scăparea, Alcibiade, dacă te bizui pe cei mulţi" (110 d-e). Mulţimea e ignorantă, iar Platon nu

where he does not have the right to exert it, he commits an abuse; for example, an authority abuse happens when, let's say that an antique history teacher expresses his opinions about market economy in front of his students. There are, beside economy, many other fields where this kind of abuses happens frequently: theology, phylosophy, political theory etc. But we have to say that epistemical authority is not strictly reffered to large professional fields, but to all kind of fields where somebody can be authority's bearer, for example, even to the field of bearer's stomach aches.

Conceived like this, epistemical authority fights with the democracy idea in general and especially with opinion freedom. According to the authority's parametres, each person should put forward his opinion only in the field where he is competent, any other opinion that exceeds his competence field being considered as an authority abuse. At first, this difficulty might be removed by restrictive definying of the opinion freedom concept and, for many fields, things could be arranged. For other ones, the situation remains intacte, as the political field, where opinion freedom has a main rank, where all adult people are invited to express their opinions, as we know, by voting. Obviously, it is about an authority abuse, but about an allowed one, even more, a demanded one.

In these conditions, can epistemical authority's theory still be accepted? In our opinion, it is still a choice, even if it has certain disfunctions. Not everyone can expresses his feelings about a state's government, not everyone is an authority bearer in political field. In *Alcibiade* dialogue, Platon sketches this theory in his own way. When Alcibiade, aged properly to enter in People Assembly, insists that he knows about state's business, learning from "many people" regarding these things and many others, it finds this line : "Famous teachers are not your rescue, Alcibiade, if you are basing on many people (110 d-e). The crowd is ignorant and Platon cannot accept that the handicraftsman, the farmer or the warrior are good teachers reported to

poate accepta că meşteşugarul, agricultorul sau războinicul sunt buni învăţători în raport cu chestiunile politice. De altfel, principiul specializării este o constantă a operei sale, fiind prezent în mai multe dialoguri (*Apărarea lui Socrate, Gorgias, Sofistul* etc.), culminând cu *Republica*, unde este pus la baza teoriei sale despre dreptate[2].

Judecata cheie este aici următoarea: votul universal este un abuz de autoritate. Puterea politică aleasă prin vot universal devine nelegitimă din punctul de vedere al teoriei autorităţii epistemice. Mai departe, această teorie reclamă un sistem de vot calificat, în care doar indivizii competenţi în domeniul politic ar putea să-şi exprime opiniile prin vot, practic, o elită politică a societăţii. Această perspectivă pare însă şi mai greu de acceptat într-un sistem democratic. Deşi poartă cu sine handicapul arătat, votul universal trebuie recunoscut drept cea mai bună temelie pentru democraţie în acest moment.

Deşi nu dorim să ne hazardăm într-o eventuală soluţie, suntem tentaţi să amintim de o posibilă cale de înlăturare a abuzului de autoritate legat de sistemul de vot, chiar dacă forţează cumva imaginaţia. Această cale presupune, mai întâi, elaborarea unei teorii mai laxe despre autoritatea epistemică, în care s-ar putea accepta prin convenţie purtătorul de autoritate de un grad inferior specialistului, individul informat, având o minimă cultură politică. Apoi, ar fi necesară atingerea unui nivel de dezvoltare tehnologică echivalent cu o informatizare generală a societăţii. Unii futurologi ce se ocupă de politică vorbesc depre o asemenea stare când individul va vota acasă, în faţa computerului, care îi va oferi doar programe politice, eventual biografii ale oamenilor politici, dar nu figuri de politicieni carismatici, persuasivi, produse ale unor campanii manipulatoare. În acel moment, nu va fi valabil decât votul indivizilor informaţi politic, al celor capabili să răspundă corect la un chestionar legat de acele programe şi biografii. Desigur, va fi un compromis între un sistem de vot universal şi unul calificat, însă votul n-ar mai constitui un abuz. O altă consecinţă ar fi însănătoşirea puternică a political business. Otherwise, specialisation's principle is a constant of his work, being present in many dialogues (*Socrate's Defense, Gorgias, The Sophist* etc.), climaxing with *The Republic* , where it is put on the base of his justice theory[4].

The key judgment in here is the following one: universal vote is an authority abuse. Political power chosen by universal vote becomes illegal from the epistemical authority's theory point of view. Later, this theory sues a qualified vote system, where only competent persons from the political field could express their opinions by voting, actually, a topnotch society. But this point of view seems to be even more difficult to accept in a democratic system. Even if it carries its handicap, universal vote must be recognized as the best base for democracy at this moment.

Even if we do not want to venture in an eventually solution, we are tempted to remind a possible way of removing the authority abuse related to the vote system, even if it somehow forces the imagination. This way supposes, at first, the elaboration of a laxer theory about epistemical authority, where we could accept, by convention, that the authority bearer who has a smaller rank than the specialist, the informed person, having a minimal political culture. Then, it would be necessary to touch a technological development level, equal to a general information of the society. Certain futrologists who work on politics talk about such a situation when the person votes home, in front of his computer, that will ofer him only political channels, eventually political people's byographies, but not charismatic, persuasive politiciens, products of certain manipulating campaign. At that moment, only the vote of politically informed people will be valid, of people who are able to answer correctly a questionnaire related to those channels and byographies. Of course, it will be a compromise between an universal vote system and a qualified one, but the vote wouldn't be an abuse any more. Another consequence would be the strong recovery of the entire society's political

întregii clase politice a societăţii prin eliminarea impostorilor, a produselor manipulatoare etc.

Am înfăţişat sumar un neajuns al democraţiei în raport cu o teorie simplă, care, chiar dacă nu a fost expusă sistematizat până la Bochenski, a fost prezentă, sub o formă sau alta, în conştiinţa umanităţii încă de la apariţia fenomenului cunoscut sub numele de diviziunea muncii. Am vorbit aici doar de cazul votului universal, deoarece pe baza lui se constituie puterea politică, însă teoria autorităţii epistemice poate fi aplicată şi la alte elemente ale sistemului politic democratic, de pildă, la mecanismul parlamentar, unde, legat tot de vot, persoane cu pregătire tehnică, ingineri în calculatoare, să spunem, emit păreri cu privire la legile agriculturii sau la legile sportului etc. Firește, într-un parlament e preferabil să existe persoane din mai multe câmpuri profesionale, însă tocmai un asemenea fapt garantează şi existenţa abuzului de autoritate, la vot participând de obicei toţi membrii parlamentului, nu doar experţii. Aici dificultatea pare a fi mai uşor de înlăturat, un sistem de vot doar cu experţii putând fi imaginat şi adoptat în cele din urmă, mai ales că legile sunt deja discutate în prealabil de comisii specializate.

class by removing impostors, the manipulating products etc.

We presented summary a drawback of democracy reported to a simply theory that, even if it has not been exposed systematically till Bochenski, it was present, anyway, in humanity's conscious from the appearance of the phenomenon known as work's division. We have talked here only about universal vote's case because political power is based on him, but epistemical authority's theory may also be applied to other elements of democratic political system, for example, to parlamentary mechanism where, still related to the vote, technically prepared people, computer engineers put forward opinions regarding farming laws or sport rules etc. Of course, inside a parliement it is rather to exist persons from many professional fields, but precisely such a fact guarantees the existence of the authority abuse, because all members of the parliement participate to the voting, not only the experts. In here, the difficulty seem to be easier to remove, a vote system only with experts can be finally imagined and adopted, especially that laws are already mooted beforehand by specialised juries.

[1] A se vedea J. M. Bochenski, *Ce este autoritatea?*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1992, p. 15-26, 44-48, 57-81. Idem, *The Logic of Religion*, New York University, 1965, p. 141-145, 162-173.
[2] Vezi şi Marius Dobre, *Schiţă despre autoritatea epistemică la Platon*, în "Astra" (Braşov), nr. 5, 2000, p. 58-60.
[3] A se vedea J. M. Bochenski, *Ce este autoritatea?*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1992, p. 15-26, 44-48, 57-81. Idem, *The Logic of Religion*, New York University, 1965, p. 141-145, 162-173.
[4] Vezi şi Marius Dobre, *Schiţă despre autoritatea epistemică la Platon*, în "Astra" (Braşov), nr. 5, 2000, p. 58-60.